

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של

רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' • חג הסוכות תשפ"ז

הליכות חמד – ליקוטי פסקי הלכה מתורת מרן שליט"א

ענייני חג הסוכות

אומרים שבניית הסוכה היא בעצמה מצוה, משא"כ קניית אתרוג לכו"ע הוא רק הכשר מצוה.⁵

מצוות סוכה או ארבעת המינים

חולה שנמצא במקום רחוק מיהודים, ויכול לדאוג לעצמו או למצות סוכה או למצות ארבעת המינים, פסק החכמת שלמה (סימן תרכ"א) שלולב קודם מכח שהוא פרסומי ניסא, כדאיתא במדרש. ויתכן שכל דבריו כשיקיים סוכה פעם אחת או לולב פעם אחת, אבל אם יוכל לקיים בסוכה הרבה פעמים מצוות ישיבה, ואילו לולב מצוותו מה"ת רק ביום א' ועוד ו' מצוות לשאר הימים, א"כ לכאורה סוכה עדיפה.⁶

סדר הקרשים

יש אומרים דכשמעמיד את קרשי הסוכה צריך להעמידם כסדר שהיו בפעמים הקודמות, דומיא דמשכן שקרש שזכה להינתן בצפון ינתן בצפון לעולם (כף החיים סימן תרל סק"ה, וכמו לגבי העטרה שעושין לטלית לסימן שאותן ציציות שזכו להיות לפניו ישארו לעולם לפניו – עי' משנ"ב סימן ח סק"ט). ונראה שסוכה שהתנה עליה מראש שהקרשים שבמזרח לא ישארו שם לעולם, אלא בכל פעם כפי שיזדמן לו, מועיל התנאי, ואין צריך להקפיד על סדר הקרשים.⁷

לצאת מהבית דווקא

מי שיש לו אפשרות להסיר את גג ביתו ולסכך ותהיה לו סוכה מרווחת, ויכול גם לעזוב את ביתו ולצאת החוצה ולבנות סוכה שתהיה קטנה יותר, לכאורה עדיף לצאת מהבית ולבנות בחוץ סוכה, ויקיים בזה 'צא מדירת קבע ושב בדירת עראי'. אמנם מעיקר הדין עצם מה שמסכך את ביתו ומסיר הגג וגשמים יכולין לירד לדירתו, נקרא יציאה מבית לחוץ, שמוציא את מהות הבית ובונה סוכה, אך כשיש לו אפשרות לצאת ממש מביתו, יתכן שיש בזה הידור יותר, וצ"ע.⁸

טירחא להודיע על סוכה פסולה

אדם שיוודע על סוכה ציבורית פסולה, צ"ע עד כמה חייב לטרוח ולהתאמץ כדי למנוע מרבים מכשול שלא יבואו לאכול בסוכה זו.⁹

לשבת בסוכה עם גגון סגור

כשירדו גשמים, וסגר את הגגון מעל הסכך (שעשוי להיפתח ולהיסגר), נראה שאין שום עדיפות לשבת ולאכול בסוכה עם הגג הסגור דהרי הוא כיושב בבית, ויכול באמת גם לשבת בנחת בביתו ולאכול שם סעודתו.¹⁰

לכתחילה רובו ממש

רשת צפופה מעל גבי הסכך

המתגורר ביישוב חקלאי בו יש המוני שרצים קטנים הנמשכים לאור, וחודרים לסוכה ונופלים למאכלים, ורוצה להתקין בסוכה רשת חקלאית צפופה שתמנע חדירת שרצים [אך טיפות מים עוברים דרכה], ולהניחה גם תחת הסכך, נראה שאם הרשת ללא הסכך היא 'חמתה מרובה מצילתה' – יש לערבה עם הסכך, דהיינו להניח סכך כשר מעל ומתחת הרשת, ואז הסכך כשר לכתחילה לכו"ע. אך אם הרשת צילתה מרובה מחמתה, אין עיצה, והסוכה פסולה, ויש לחפש עצות אחרות למניעת חדירת השרצים.¹

רגיש לצליאק

אדם שיש לו רגישות לצליאק ואסור לו לאכול דבר שיש בו גלוטן (כולל כל חמשת מיני דגן), וכל מאכלו ומזונו הוא פירות ובשר, הורה מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שאצלו זה חשוב, וסעודתו נחשבת קביעות גמורה וחייבת בסוכה, וצריך לברך כל פעם שנכנס לסוכה אם הסיח דעתו מהברכה הראשונה. אך מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר שלכתחילה ישתה רביעית יין, די"א שגם היא מחייבת ברכה.²

אשה שאוכלת ראשה ורובה בסוכה

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו חוץ לסוכה ואכל, כאילו לא אכל בסוכה, ואפי' אם הסוכה גדולה, שמא ימשך אחר שולחנו (שו"ע או"ח סימן תרלד ס"ד). ומו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר שאשה האוכלת בתוך הסוכה, גם כשהשולחן מחוץ לסוכה, קיימה בזה מצות סוכה, כי חז"ל לא גזרו עליה, שהרי אפילו אם תימשך מחוץ לסוכה אין לה חטא, דאשה פטורה מסוכה.³

בנו הקטן או אורח גדול

מי שיש לו מקום בסוכה או לבנו הקטן או לאורח גדול, הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שבנו הקטן ישן בסוכה אע"פ שחייב החינוך רק מדרבנן, מ"מ מצות החינוך היא מצוה שלו ואקרקפתא ידידה מונח, ואילו הדאגה למצות חברו מונחת בעיקר על חברו, וחייך קודמים, וכמו מי שלוה מעות וגם ערב לחברו, ואין בידו לפרוע אלא לאחד מהם, דבוודאי שיפרע תחילה את חובו שלו, דאין נפרעים אלא מלווה תחילה.⁴

בניית סוכה או קטיפת אתרוג

מי שרוצה לבנות סוכה או לקטוף אתרוג, ואינו יכול לעשות את שניהם בעצמו, נראה שיבנה את הסוכה בעמו, ואילו את האתרוג יקנה על ידי שליח, משום שיש

¹ ווי העמודים וחשוקיהם (גליון לו עמ' קטז).

² חשוקי חמד עמ' ס חולין (ח"ב דף קז ע"א, עמ' רסח).

³ קב ונקי (ח"א סימן קצג, עמ' קצב).

⁴ חשוקי חמד עמ' ס סוכה (דף מב ע"א, עמ' שעא), ווי העמודים (גליון י עמ' נט).

⁵ חשוקי חמד עמ' ס סוכה (דף ב ע"א, עמ' כג).

⁶ חשוקי חמד עמ' ס סוכה (דף ב ע"א, עמ' כה).

⁷ חשוקי חמד עמ' ס סוכה (דף ב ע"א, עמ' כו).

⁸ חשוקי חמד עמ' ס סוכה (דף ב ע"א, עמ' לו).

⁹ חשוקי חמד עמ' ס סוכה (דף ב ע"א, עמ' לא).

¹⁰ חשוקי חמד עמ' ס סוכה (דף ב ע"א, עמ' לב).

יא. מי שיש לו סוכה במרפסת, ויכול לישון שם רק ראשו ורובו (ורגליו מחוץ לסוכה), הורה גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל שלכתחילה צריך כולו ממש, ולכן לכתחילה ראוי שיוציא ממון ויבנה עוד חלק לסוכה כדי שישן כולו ממש בתוך הסוכה. אמנם מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל הורה דראשו ורובו בסוכה הוא לכתחילה, דאל"כ איך מותר לשבת כשהרגליים תחת השולחן שהוא גבוה י' טפחים¹¹.

להשפיע לשבת בסוכה ז' על ז'

יב. מי שאינו שומר תורה ומצוות, ומתבייש מחבריו לשבת בסוכה, ואפשר להשפיע עליו שיבנה מאחורי ביתו בצנעה סוכה קטנה שאין בה אלא ז' טפחים על ז' טפחים (ושולחנו יהיה בתוך הבית), דלב"ש לא יצא ולב"ה יצא, והלכה כב"ש, נראה דמ"מ יש ענין, דבזה לפחות יקיים את המצוה מהתורה לפי חלק מהשיטות, וזה עדיף מאשר שיתבטל כלל ממצות סוכה לכו"ע, וצ"ע¹².

לאכול פירות בסוכה ששולחנה בתוך הבית

יג. מי שרוצה להחמיר ולאכול פירות בתוך הסוכה, ויש לו רק סוכה ששולחנו בתוך הבית, אמר לי מרן בעל שבט הלוי זצ"ל שהדעת נוטה שבכה"ג לא גזרו רבנן שמא ימשך אחר שולחנו, ויקיים בזה מצות סוכה, שהרי בפירות אפי' אם ימשיך מחוץ לסוכה לא יעבור על חטא כי מותר לאכול פירות מחוץ לסוכה, ולא נראה שיבטלו מצוה מהרוצה לקיימה¹³.

ישיבה בסוכה בעת אזעקה

יד. בשעת אזעקה, כשכולם עוזבים את ביתם ובורחים למקלטים, יתכן שמי שנכנס לסוכה אינו יכול לברך עליה, שהרי מתיירא להיות בה והוא כדירה סרוחה שאינה ראויה לשימוש ופסולה, ואולי אם הוא בעל בטחון ומקיים 'כי יצפנני בסוכו ביום רעה' הסוכה כשרה לו. וכן אמר גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל שבמתיירא מפני ליסטים המצב הוא שהסוכה אינה ראויה לישיבה כלל, אבל כשיש באופן עראי אזעקה, הוי כשודד הנכנס באופן חד פעמי לסוכה, שאינו מבטל ממנה שם סוכה¹⁴.

ישיבה בסוכה בזמן השואה

סוכות שבנו ישראל קדושים במחנות ההשמדה, שהישיבה בהם היתה כרוכה בסכנת נפשות, ומיד לאחר האכילה פירקו אותם, אמר מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דבמשך זמן קצר לא היה לחוש מהרצחים, ולכן הסוכה היתה כשרה כי עשו אותה סמוך לשקיעה, ומיד אחר צאת הכוכבים פירקה¹⁵.

נפסלה הסוכה בשבת

טו. בשבת חוה"מ סוכות כשהיו רוחות חזקות ונפל חלק מהסכך, ונהיה חור יותר מג' טפחים בין הסכך לדופן וכעת אין לו דופן שלישית, התיר מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל להניח ניילון ע"ג הסוכה ע"י נכרי, כדי ליצור דופן עקומה, ואז יהיה לו דופן שלישית, ואע"פ שיוצר מצב של דופן עקומה, מ"מ ע"י נכרי מותר ואחר ואינו בונה ממש סכך, כי אם סכך פסול, שיהיה דופן עקומה, ואין לזה חשיבות של מלאכה¹⁶.

לסגור דלת הזזה כמחיצה

טז. היה רוח חזקה ועקרה דופן שלישית מהסוכה, ורצו לסגור דלת הזזה שהיתה ממול כדי שתהיה מחיצה שלישית, ומו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אסר, משום דהוה מחיצה המתרת שאסורה בשבת, ואמנם מותר לפתוח גג עם צירים ביו"ט (רמ"א סימן תרכו ס"ג), התם מותר כיון שכבר יש סוכה ורק מסיר את המונע

מלהכשירה, אבל בהזזת הדלת הוא מכשיר את הסוכה בפועל, והוה מחיצה המתרת ואסור [אבל על ידי נכרי מותר, דהוה שבות דשבות במקום מצוה]¹⁷.

עשיית סורגים מעל מרפסת סוכה

יז. בנין משותף, שאחד השכנים רוצה לעשות סורגים בחלון ביתו, והשכן מתחתיו מתנגד מאחר וזה יפסול לו את הסוכה שבונה במרפסת הפתוחה [לשיטת הב"ח דאמרינן לבוד לחומרא (עי' שעה"צ סימן תרכו ס"ק כג)], הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאינו יכול לעכב, כיון שמעיקר הדין לא קיי"ל כהב"ח, וא"כ יכול לברך לישב בסוכה. ואם רוצה לחוש, יניח סכך לאורך הסורגים של העליון¹⁸.

נוי סוכה של תפילות

יח. נוי סוכה אסורין בטלטול ביו"ט בלא תנאי (משנ"ב סימן תרלח ס"ק כד). ומי שתלה בסוכתו לנוי סוכה תמונה עם תפילות של האושפיזין ונטילת לולב, ולא עשה תנאי קודם יו"ט שאינו בודל מהם, נראה שמכיון שיש בה תפילות, מותר לטלטלה, ודומה לדף של סידור, שהרי לא הקצהו לנוי בלבד אלא לגם לשימוש האדם לתפילה, ואין עליו שם מוקצה, וכמו אתרוג שתלאה לנוי סוכה דאם אחד נצרך מותר ליתן לו¹⁹.

לגלות לאורח שהסוכה לא כשרה להחזו"א

יט. אורח ת"ח המקפיד שלא לאכול בסוכה שסוככה ע"י מעמיד דמעמיד המקבל טומאה [כשיטת החזו"א (סימן קמג ס"ק ב) לגבי מסמרים], והמארח סומך על המג"א והגר"א (סימן תרכט ס"ח) ואינו מקפיד על הנ"ל, נראה שאם האורח אינו מרגיש בזה ועומד לאכול שם סעודה, ודאי חייב להודיעו על כך כדי שלא יכשל. אבל אם בא לשתות מים או לטעום פחות מכשיעור, דאין חיוב מן הדין לאכול בסוכה אלא רק מידת חסידות, יתכן שאינו חייב לספר לו²⁰.

לאחסן סחורה בסוכה

כ. סוחר שהגיעה אליו סחורה בחוה"מ סוכות, ואין לו מקום לאחסנה אלא בסוכתו, נראה שהדבר אסור, די"א שאסור לישב בסוכה שלא בשעת קיום המצוה משום נהנה מעצי הסוכה (עי' עונג יו"ט סימן מט). ועוד, דמאחר ושימוש כזה אין אדם עושה בדירתו, א"כ הדבר אסור, וכשם שאסור להריח מהדס של מצוה, דאסור ליהנות מהמצוות בניגוד למה שהמצווה עומדת. ועוד דלא גרע מקדירה שאסור להכניסה, דהוי ביזוי מצוה²¹.

לתלות נדנדה בסוכה

כא. הרוצה לתלות נדנדה בתוך הסוכה, נראה שמותר, והיינו דווקא אם בסלון שלו כל השנה היה גם תולה נדנדה. וכמו שכתב בערוה"ש (סימן תרלט ס"ד) שלא יפשוט בגדיו ויניחם בסוכה אם אינם מכובדים, וכן מקלו, וכללו של דבר – כל דבר שלא היה משהו בביתו בחדר הנאה שבו, לא ישהה בסוכה²².

לכרוך ספרים בסוכה

כב. כורך ספרים עני, שמותר לו לעבוד בחוה"מ, נראה שאין לעשות זאת בסוכה, דאין ראוי לישב בסוכה ולעשות מלאכות שלא היה עושה אותם בביתו²³.

להטמין מפתח בסכך

כג. כשנועל דלת הסוכה, ורוצים להטמין את המפתח בסכך, יתכן שמותר וכמו מנימין עבדו של רב אשי שתלה בגדים לייבוש על גבי הסוכה (עי' סוכה דף י ע"ב), אולם לשיטת העונג יו"ט דאסור ליהנות מעצי הסוכה שלא במקום מצוה – אסור, אפי' שלא מבטלו מקדושתו, וצ"ע²⁴.

¹⁸ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף ט ע"ב, עמ' ע).

¹⁹ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף י ע"א, עמ' עה).

²⁰ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף י ע"ב, עמ' עז).

²¹ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף יב ע"א, עמ' פט).

²² חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף יב ע"א, עמ' צד).

²³ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף יב ע"א, עמ' צג).

²⁴ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף יב ע"א, עמ' צד).

¹¹ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף ג ע"א, עמ' מג), לשוח בשדה (ח"א סימן א).

¹² חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף ג ע"א, עמ' מז).

¹³ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף ג ע"א, עמ' מז).

¹⁴ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף ד ע"א, עמ' נא).

¹⁵ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כג ע"א, עמ' קלה).

¹⁶ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף ח ע"ב, עמ' סג).

¹⁷ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף ח ע"ב, עמ' סג).

לקיחת נורת חשמל מהסוכה

כד. נורת חשמל שתלאה בסוכה כדי להאיר, מותר להורידה ולהעבירה לתוך ביתו, משום שהנורה אינה מחפצי המצוה, והוא כשולחן בעלמא, ונוי סוכה הוא רק מה שבטל לדפנות או לסכך [ניתכן שנורה צבעונית היא נוי סוכה, והוא מוקצה מחמת מצוה. וה"ה אסור להשתמש בנעצים המחזיקים את הנוי סוכה ולהשתמש בהם לדברים אחרים, אבל לגב משקפיים בסדין התלוי בסוכה לנוי יתכן שמותר, וכמו שמותר לתלות בגדים לייבוש על הסוכה, וצ"ע²⁵].

נסר תריס עץ אם כשר לסכך

כה. כל דבר הראוי לקבל טומאה פסול לסכך (שו"ע או"ח סימן תרכט ס"ג). והרמב"ם לסכך בנסרים של תריס עץ שהתפרק, שיש להם בית קיבול [החורים שבהם נכנסים הרצועות], הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שכשרים לסיכוך, משום שכל כלי שעשאוהו לשמש עם הקרקע אינו מקבל טומאה, והרי התריס עשוי מתחילה להיות מחובר לבית, ואינו מקבל טומאה למרות שיש לו בית קיבול²⁶.

מחצלת שיש ספק אם עשויה לצל או לשכיבה

כו. מחצלת שקנו אותה באחת המדינות במזרח הרחוק, ויש ספק אם נעשתה לצל או לשכיבה ואז פסולה לסיכוך, אם אין לו דבר אחר לסכך בו אלא היא – יכול לסכך בה אך לא יברך על סוכה זו, שהרי י"א שפשוטי כלי עץ העומדים למדרס מקבלים טומאה מן התורה, וא"כ הספק על כשרות המחצלת הוא דאורייתא, ולחומרא. ולמעשה יכול לתפור עליה נוי סוכה, ויחברה בסיכות ומחטים כדי שלא תהיה ראויה לשכיבה וישביה ולמדרס, ותהיה כשרה לסכך לכו"ע, דשינוי מעשה מוציא מידי טומאה, וצ"ע²⁷.

עשיית דופן עקומה

כז. מעשה באחד שבנה סוכה במרפסת שהיו בה רצועות בטון וביניהם הניח סכך כשר, וביו"ט העירוהו שהבטון הוא הרוכב, ואע"פ שאין בכל אחד ד' טפחים הרי הסוכה פסולה, אך אם יחליט על ג' רצועות בטון שהם דופן עקומה יהיה לו בסוכה רוב סכך כשר, והורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאין אדם עושה מעצמו דופן עקומה, ורק כשאין לו דופן אז אמר' דהלכה למשה מסיני שהסכך הפסול נהפך לדופן, אבל אם היא בעצם סכך כשר ויכולה להצטרף לסוכה, ויש לו גם ג' דפנות, אלא שיש בשאר הסוכה רוב סכך פסול, בזה אין אומרים מעצמנו דופן עקומה. [וקודם סוכות היה יכול להניח דופן מתחת לרצועות הבטון, והיה לו רוב סכך כשר, או שהיה עושה ליד הדופן ד' טפחים רצופים של סכך פסול, ואז גם נעשה מעצמו דופן עקומה]²⁸.

רופא שיושן יותר טוב בביתו מאשר בסוכה

כח. רופא מנתח העוסק בפיקוח נפש ממש, ומכיר את גופו ויודע שאם יישן בסוכות בבית, יהיה למחרת רגוע יותר ועבודתו בבית"ח תהיה מוצלחת יותר, יתכן שפטור מלישון בסוכה, וכמו שלוחי מצוה שפטורים מן הסוכה אפי' בשעת חנייתן, משום דטרודים ודואגים במחשבת המצוה ובתיקוניה (רש"י סוכה דף כו ע"א), וכשנחים וישנים בהנאתם בלילה, יכולים למחר לעסוק במצוה טפי (מרדכי סימן תשמ בשם הראב"ה), וגם רופא עוסק במצות והשבותו לו, ועי"ז יוכל למחר לעסוק במצוה ברוגע ובצלילות²⁹.

אשתו לפני לידה ורוצה שבעלה ישן עמה

כט. אדם שגר בקומה שלישית, ויכול לבנות סוכה רק בחצר הבניין, ואשתו עומדת לפני לידה וחוששת לישון לבד

בבית (שמא תצטרך ללדת, ולא תוכל לקרוא לבעלה ביו"ט), ולכן רוצה שבעלה יישן עמה בבית, נראה דמאחר וכעת אינה חשה בצירי לידה אינה נחשבת כחולה ובעלה לא נחשב למשמש חולה. וכן אמר מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דאין כאן פטור של מצטער, שהרי בעלה אינו מצטער לישון בסוכה, ואם קשה לאשתו – שתלך לישון עמו יחדיו בסוכה, וכן הורה גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (ויקשור חוט מהבית עד לסוכה, ויכולה למשוך בעת הצורך)³⁰.

אסיר בבית הכלא

ל. אסיר היושב בבית כלא, ויש לו אפשרות לעשות שם סוכה, נראה שיכול לברך 'לישב בסוכה', אע"פ די"א שאין זה 'תשבו כעין תדורו', שהרי בדירתו יכול ללכת לכל מקום שירצה (עי' שו"ת פעולת צדיק ח"ב סימן קצ"ז), מ"מ דווקא מצטער מחמת הסוכה פטור, אבל אם ע"י מה שישב בסוכה לא ינצל מצער, חייב בסוכה³¹.

דיני חולה שפטור מסוכה

לא. חולה שיש לו חום גבוה מאד, ודאי מצטער הוא ופטור מן הסוכה, ואפילו אם ידחוק את עצמו וישב בסוכה, אין לו לברך. אבל חולה שיש לו חום לא גבוה, ובחום כזה אנשים רבים אינם מחשיבים עצמם לחולים ואינם משתדלים לחפש לעצמם מקום נח דווקא, בזה יכול לחייב את עצמו בסוכה ולברך.

ואם אינו חולה ממש, אלא נמצא בבית"ח לביקורת ולמעקב, חייב בסוכה, ואם אין לו סוכה – ראוי שימנע מאכילת פת יותר מכביצה, אלא רק פירות וירקות, או פחות מכביצה שזה אכילת ארעי. וחולה שאינו מצטער מעצם הישיבה בסוכה, אלא שההליכה עד הסוכה היא צער עבורו, נראה שגם הוא פטור מן הסוכה (עי' משנ"ב סימן תרלט ס"ק מאד פתיחת הגג מקרי מצטער), ואם הוא מוכן לטרוח – יכול לברך על הישיבה בסוכה³².

שמיעת שיעור כשירדם חוץ לסוכה

לב. הרוצה לשמוע שיעור תורני בביהמ"ד, אך מרוב עייפותו ברור לו שעלול להירדם באמצע השיעור מחוץ לסוכה, הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שצריך לעמוד ולעשות כל טעדיק שלא ירדם, או למנות שומר. וכן הורה מרן הגר"ש ז"א אוערבאך זצ"ל דאסור ללכת לשיעור כשיודע שיתנמנם שם, וכן אדם היודע שהוא מתנמנם בשעת נסיעה, אסור לו לנסוע³³.

מקום לאשתו או לבנו הקטן

לג. יש לו סוכה קטנה, ויכולים לישון בה רק שני בני אדם, הורה מרן הגרי"ח זוננפלד זצ"ל שיתן את המקום השני לאשתו, ולא לבנו הקטן שהגיע לחינוך, ואע"פ שאשה פטורה מסוכה, מ"מ אם אשתו לא תישן עמו יחסר לו במצות תשבו כעין תדורו (עי' רמ"א סימן תרלט ס"ב), משא"כ חינוך בנו היא מצוה שבאה אחר ההידור של קיום המצוה שלו³⁴.

סגירת הגגון כשיגרום לזריעה

לד. ירד גשם בסוכות, ורצה לסגור את הגגון מעל גבי הסכך (ואין בזה איסור בונה, דהוי כדלת הנפתחת עם צירים), אם על ידי שיזיז את הגגון מעל הגינה יגרום שירד גשם על הצמחים והזרעים, הדבר אסור, דהוי פסיק רישא דניחא ליה, ואמנם הוי רק גרמא דאין הגשם נופל מכוחו, אבל איסור דרבנן יש כאן. אלא שבמקום הפסד יתכן שמותר (עי' שו"ע או"ח סימן שלד סעי' כב) [ואם רוצה לפתוח הגגון לאחר שפסק הגשם, וחושש שהמים ישפכו

³⁰ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כה ע"א, עמ' קנ).

³¹ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כה ע"ב, עמ' קנה).

³² חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כו ע"א, עמ' קסח).

³³ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כו ע"א, עמ' קעג).

³⁴ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כח ע"א, עמ' קצב).

²⁵ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף יב ע"א, עמ' צד).

²⁶ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף טז ע"א, עמ' קא).

²⁷ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף טז ע"א, עמ' קא).

²⁸ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף יז ע"א, עמ' קז).

²⁹ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כה ע"א, עמ' קמט).

על הגינה, אולי יפתח כלאחר יד, או יבקש מאדם אחר שיפתח³⁵]

עשיית צרכיו בסוכה

לה. אסור להשתין בסוכה, ואפילו בכלי (משנ"ב סימן תרלט סק"ט). וחולה שסוכתו בחצר הבניין, ונצרך להתפנות פעמים במשך הלילה, ובחוץ אין לו מקום צנוע, ואם יצטרך לעלות כל פעם לביתו יצטער מאד, הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שהדרך המובחרת לכתחילה היא להגדיל את הסוכה בדופן עקומה ויתפנה שם, ואם אין לו אפשרות לעשות כן ישתין בסוכה ממש, אך יעשה מה שיכול כדי להמעיט הבזיון, ויקח כלי של ברזל ויטיל בו רביעית מים³⁶.

חולה המרטיב תוך כדי שינה, הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמאחר וכשהחולה נכנס לישון הוא נקי, ואין לו כל כוונה לבזות את הסוכה, אלא רוצה לקיים מצוות בוראו והוא מצטער מאד על מצב בריאותו, לכן אין בזה איסור ולא יכול לפטור את עצמו מלישון בסוכה³⁷.

לישון בבית כשצפוי גשם

לו. כשהחזאים צופים במכשיריהם את המזג אויר הקרוב, ואומרים שכליל סוכות צפוי לרדת גשם, אך כעת עדיין אין גשם, הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שכל זמן שאין יורדים גשמים ממש, חייבים לישון בסוכה, אע"פ שבביתו כה"ג לא היה הולך לישון בחדר שהגשמים עלולים לחדור לתוכו ולהקיצו משנתו (ומעשים בכל יום שאין דברי המומחים הנ"ל מדוייקים, ויתכן שאין לסמוך עליהם)³⁸.

כניסה לסוכת חברו ללא רשות

לז. מותר לאדם ליכנס ולישב בסוכת חברו בשעה שאין בעל הסוכה בסוכתו, שודאי לא יקפיד על זה, דניחא ליה לאיניש דליעבד מצוה בממוניה (משנ"ב סימן תרלז סק"ט). ונראה דכל זה כאשר הסוכה היא בחצר הבניין, אבל כאשר הסוכה היא במרפסת ובשטח ביתו הפרטי אסור, כי ודאי מקפיד שע"י שיכנס למרפסת או לחצר יוכל גם להיכנס לדירתו³⁹.

בניית סוכה בחו"ל נגד החוק

לח. כשהשלטונות בחו"ל אוסרים לבנות סוכות במרפסות, בטענה שהסוכות מכערות את חזות פני העיר, הורה מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמי שיבנה סוכה במרפסת נגד החוק, יש בזה חשש של גזל על הבנין עצמו

אחודה נא חידה:

עשרה יהודים הנמצאים יחד במקום אחד, ואינם מצטרפים למנין אלא רק בסוכות, ולא בכל השנה?
(התשובה לחידה אי"ה בגליון הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: איך יתכן שאדם גנב אתרוג ויצא בו הגנב ידי חובתו?

תשובה. א. גזל אתרוג בגלל פקוח נפש והבעלים נתיאשו, יוצא בו הגנב ידי חובתו ביום טוב ראשון. ב. קטן שגנב אתרוג והגדיל ביום טוב ראשון, מאחר וסתם גניבה יש בה יאוש בעלים (רמ"א חו"מ סימן שסח ס"א), א"כ יכול לצאת בו יד"ח, כיון שלא נתחייב בהשבה בהיותו קטן, אלא לפני משורת הדין (משנ"ב סימן שמג סק"ט). ג. לשיטת רב (סנהדרין דף עב ע"א) דהבא במחזרת זכה הגנב, אפילו נטל כלים והם בעין, משום דבדמים קנינהו, נמצא דכל גנב שפרץ מחסן אתרוגים יכול לצאת בהם יד"ח בחג. ואפילו אם מכרם אח"כ ללוקח גם יצא ידי חובתו, וגיסו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל מפקפק בזה, דאולי אין זה מברך אלא מנאץ. ד. אם הבעלים נתיאשו, והגנב מכר את ד' המינים לאחר, דהאחר יצא כיון שהיו יאוש ושינוי רשות, ואם האחר שב והקנה את ד' המינים לגנב, יצא בו ידי חובתו, (משנ"ב סימן תנד ס"ק יז). ה. גנב מאביו ומת - אם גנב מאביו, ואביו מת בסוכות, וירש אותו.

יו"ל ע"י מערכת דברי חמד - לתרומות והנצחות: a0527642209@gmail.com
ניתן להאזין לפסקי הלכה המתעדכנים ממרן שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582
לקבלת הקובץ השבועי המלא 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

⁴⁰ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף לא ע"א, עמ' רלט).

⁴¹ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף מז ע"א, עמ' תט).

⁴² חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף מח ע"א, עמ' תיג).

⁴³ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף נג ע"א, עמ' תלז).

³⁵ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כח ע"ב, עמ' קצט).

³⁶ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כט ע"א, עמ' רז).

³⁷ קב ונקי (ח"א סימן רד, עמ' קצט).

³⁸ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף כט ע"א, עמ' ריג).

³⁹ חשוקי חמד עמ"ס סוכה (דף לא ע"א, עמ' רלז), ווי העמודים וחשוקיהם (גליון י עמ' כא).